

OPINTOPOLUT

ammattitaitokilpailussa

Jukka Lerkkänen
Auli Ryhänen
Päivi Kauppila

SISÄLLYSLUETTELO

1	Opintopolut osana Taitaja-tapahtumaa.....	3
2	Opintopolkujen tavoitteet.....	4
3	Opintopolkujen teoreettinen tausta.....	5
4	Opintopolkujen toteuttamiseen liittyvät osaamisalueet.....	6
4.1	Ohjauksen osaaminen.....	6
4.2	Markkinointi- ja viestintäosaaminen.....	8
4.3	Arviointi- ja kehittämisosaaminen.....	10
5	Raportoituja tuloksia opintopoluista.....	12
	Lähteet.....	13

1 Opintopolut osana Taitaja-tapahtumaa

Vuosittain järjestettävä Taitaja – ammattitaidon SM-kilpailut on maamme suurin ammatillisen koulutuksen tapahtuma. Sen lisäksi, että tapahtuma on näytön paikka siellä kisaaville osaajille, se on erinomainen mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja ammatilliseen koulutukseen. Taitaja-tapahtuma tarjoaa tapahtumaan tutustuvalle nuorelle kokemuksellista tietoa eri ammateista. Nuori saa kilpailulajien kautta kosketuksen eri alojen työtehtäviin ja osaamisvaatimuksiin. Tapahtuma tarjoaa lisäksi mahdollisuuden itse testata eri ammateissa tarvittavia taitoja. Tapahtuma voi parhaimmillaan tukea merkittävästi ura- ja koulutusvalintoihin liittyvää päätöksentekoa.

Tapahtumaan luodut opintopolut auttavat jäsentämään tapahtuman antia koulutus- ja uravalinnan sekä opinto-ohjauksen näkökulmasta. Opintopolut rakentuvat verkossa olevista tehtävistä ja kilpailutapahtuman aikana järjestetyistä opastetuista kiertokävelyistä. Opintopolkuihin liittyvät tehtävät auttavat nuorta valmistautumaan tapahtumaan ja pohtimaan omia koulutus- ja uravalintoja. Tehtäviä voi hyödyntää opinto-ohjauksen tunneilla, ohjauksellisissa pienryhmissä ja henkilökohtaisessa ohjauksessa. Tehtävät on tarkoitus tehdä ennen tapahtumaa, tapahtuman aikana ja tapahtuman jälkeen. Taitaja-tapahtumassa opintopolkuihin tutustutaan koulutetun opintopolkuoppaan kanssa pienryhmissä. Nuorella on mahdollisuus kiertokävelyn aikana kysyä alasta, ammatin vaatimuksista ja siihen kouluttautumisesta eri kilpailulajien lajioppailta.

Idea ammattitaitokilpailujen sekä koulutus- ja ammattiuravalinnan yhdistämisestä syntyi Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun edustajien tutustuessa ammattitaidon MM-kilpailuihin (WorldSkills) vuonna 2003. Ensimmäistä kertaa opintopolut toteutettiin Helsingissä pidetyissä ammattitaidon MM-kilpailuissa vuonna 2005. Sen jälkeen opintopolut ovat olleet läsnä joka vuosi ammattitaidon SM-kilpailuissa. Opintopolkujen ja opintopolkutehtävien kehitystyö jatkuu Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun, Skills Finland ry:n ja kunakin vuonna Taitaja-tapahtumasta vastaavan kisaorganisaation yhteistyönä.

Tämän käsikirjan tarkoitus on kuvata, millä tavoin Taitaja-tapahtumaan liittyvät opintopolut järjestetään. Käsikirjassa kerrotaan, mitkä ovat opintopolkujen tavoitteet ja millaisesta tausta-ajattelusta ne rakentuvat. Sen jälkeen kuvataan, millaista osaamista tarvitaan opintopolkuja suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa. Käsikirja sisältää myös kuvauksen eri toimijoiden tehtävistä opintopolkujen toteutuksessa. Lopuksi luodaan katsaus opintopoluista laadittuihin selvityksiin ja niiden tuloksiin sekä opintopolkujen kehittämiseen tulevaisuudessa.

2 Opintopolkujen tavoitteet

Opintopolkujen tavoitteena on

1. Lisätä ja syventää ammattien tuntemusta.

Aikaisempien selvitysten mukaan perusopetuksen oppilaat ja lukioiden opiskelijat tarvitsevat nykyistä enemmän opinto-ohjausta valintojensa tueksi. Tavoite ammattien tuntemuksen lisäämiseksi ja syventämiseksi kohdistuu myös opettajiin ja opinto-ohjaajiin.

2. Monipuolistaa uraohjauksen toteuttamista.

Uraohjauksen ongelmiksi on koettu tiedon laatu ja sen yksilöllinen ajoittaminen. Vaikuttavimmaksi ammattitiedoksi on todettu sellainen informaatio, johon sisältyy kokemuksellisuus ja henkilökohtainen merkitys. Opintopolut mahdollistavat monipuolisen ammatteihin tutustumisen. Ammattitaitokilpailut tarjoavat erinomaisen tilaisuuden saada kokemuksellista tietoa päätöksenteon tueksi.

Opintopolkuihin laadittu materiaali antaa ohjaushenkilöstölle mahdollisuuden seurata ja tukea pitkäjänteisen valintaprosessin etenemistä. Opintopolkuihin liittyvät ennakkotehtävät virittävät nuoren päätöksentekoprosessin ja suuntaavat hänen mielenkiintonsa kilpailulajeihin, jotka ovat hänelle merkityksellisiä. Kilpailujen aikana nuoret saavat tarkkailutehtävillä kokemuksellista tietoa siitä, millaista osaamista ammateissa vaaditaan. Kilpailujen jälkeen suoritettavien tehtävien tavoitteena on viimeistellä päätöksentekoprosessia ja auttaa nuorta valintojen toteuttamisessa.

3. Vahvistaa erilaisen oppijan ohjausta.

Yksilöllisyys ja henkilökohtaistaminen ovat tärkeitä erilaisen oppijan ohjauksessa. Opintopolut auttavat huomion suuntaamisessa tilanteessa, joka on virikeympäristöltään runsas. Lisäksi erilaisen oppijan uravalintaa voidaan tukea laatimalla materiaaleja ja toimintamuotoja, jotka helpottavat tapahtumaan osallistumista. Myös opintopolkujen fyysiseen esteettömyyteen on kiinnitettävä huomiota.

3 Opintopolkujen teoreettinen tausta

Opintopolut pohjautuvat Floridan osavaltion yliopistossa tehtyihin tutkimuksiin informaation käytöstä valintatilanteissa (Sampson & Reardon 1998). Teoreettisena viitekehysenä on koulutus- ja uravalintaan liittyvien päätöksentekotaitojen kehittäminen. Päätöksentekotaidot kehittyvät seuraavien vaiheiden kautta:

1. **valintapulman tunnistaminen ja tavoitteen asettelu**
2. **koulutus- ja urasuunnitelman laadinta**
3. **tavoitteen saavuttamisen kannalta merkityksellisen materiaalin hyödyntäminen**
4. **valintaprosessin etenemisen seuranta.**

Valintapulman tunnistaminen ja tavoitteen asettelu ovat lähtökohdat koulutuksen ja ammattiuran valinnassa. Opiskelijassa tulee herätä tietoisuus valinnan ajankohtaisuudesta ja merkityksestä. Ammattitaitokilpailut ja niihin liittyvät tehtävät ovat osoittautuneet tekijöiksi, jotka voivat käynnistää opiskelijan päätöksentekoprosessin.

Koulutus- ja urasuunnitelman laadintaan on mahdollista paneutua ennakkotehtävillä ennen ammattitaitokilpailuja. Ammattitaitokilpailuihin laadittuja tehtäviä voidaan käyttää tähän tarkoitukseen myös tapahtumaan tutustumisen jälkeen.

Ammattitaitokilpailuihin laadittujen tehtävien tarkoituksena on jäsentää opiskelijoiden tapahtumassa saamaa kokemuksellista tietoa. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman **merkityksellistä materiaalia**, joka tukee koulutus- ja ammattitavoitteen saavuttamista.

Opinto-ohjaajalle opintopolkuihin laaditut tehtävät tarjoavat mahdollisuuden opiskelijan valintaprosessin toteutumisen **etenemisen seurantaan**. Laaditun tehtäväkokonaisuuden tarkoitus on tukea pitkäkestoisesti ohjausta sekä opiskelijoiden valintaa ja päätöksentekoa.

4 Opintopolkujen toteuttamiseen liittyvät osaamisalueet

Opintopolkujen suunnittelu, kehittäminen ja toteuttaminen edellyttävät kolmenlaista osaamista: **ohjauksen osaamista, markkinointi- ja viestintäosaamista** sekä **arviointi- ja kehittämistyöosaamista**. Opintopolkujen toteuttamiseen tarvitaan useita toimijoita tapahtumasta vastuussa olevasta kisaorganisaatiosta. Kisaorganisaation on nimettävä opintopolkuvastaava sekä rekrytoitava riittävä määrä opintopolkuoppaita ja lajioppaita.

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan opintopolkuihin liittyviä toimintoja edellä mainitulla kolmijaolla. Kunkin alaluvun lopussa on esitetty taulukko, joka on tiivistetty jäsenyys tekstistä. Taulukossa on esitetty se, mitkä tehtävät kuuluvat opintopolkuvastaavalle, opintopolkuoppaille ja lajioppaille. Taulukossa on kuvattu myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun (JAMK, AOKK) ja Skills Finland ry:n vastuulla olevat tehtävät opintopolkujen toteuttamisessa ja kehittämisessä.

4.1 Ohjauksen osaaminen

Opintopolkujen tarkoituksena on tarjota merkityksellistä tietoa nuoren koulutus- ja uravalintaan. Se tarkoittaa tehtävien, materiaalien ja toteutuksen ohjauksellista toimivuutta ja sisällöllistä ajantasaisuutta. Tapahtumasta kulloinkin vastuussa olevan organisaation tulee nimetä opintopolkuvastaava, joka osallistuu Skills Finland ry:n, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun ja järjestäjän yhteisiin opintopolkuja koskeviin kokouksiin. Vastuuhenkilö huolehtii opintopolkutoiminnan tiedottamisesta ja käytännön organisoinnista tapahtumassa.

Tärkeä ohjauksen osaamista edellyttävä tehtävä on kilpailuissa toimivien oppaiden hankkiminen ja kouluttaminen tehtävään. Oppaiden rekrytointi tulee käynnistää vähintään puoli vuotta ennen Taitaja-tapahtumaa. Opintopolkuoppaina voivat toimia nuoret, joiden koulutukseen sisältyvät opastus- ja ohjaustoiminnat. Tehtävä edellyttää kykyä vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa nopeasti muuttuvissa tilanteissa.

Oppaille tulee järjestää vähintään kaksi koulutustilaisuutta. Ensimmäinen keskittyy Taitaja-tapahtuman yleisideaan, opintopolkuoppaan tehtävän kokonaisuuden hahmottamiseen ja vuorovaikutukseen. Jälkimmäinen koulutus ajoittuu lähelle kilpailutapahtumaa, jolloin koulutuksessa voidaan tutustua toimintaympäristöön ja käydä läpi konkreettiset opastuskäytännöt ja työnjako. Opintopolkuoppaiden tulee lisäksi saada yleiskoulutus, joka on tapahtuman järjestäjän vastuulla.

Kilpailujen aikana opintopolkuvastaavan tehtävänä on varmistaa, että opintopolut toimivat moitteettomasti. Tärkeää on, että polut ovat selkeästi hahmotettavissa ja oppaat erottuvat yleisöstä. Opintopolkujen hahmottamisessa auttaa kaikissa materiaaleissa käytettävät yhtenäiset värikoodit ja jalanjälkisymbolit. Oppaiden erottautuminen varmistetaan esimerkiksi yhtenäisellä pukeutumisella, jalanjälkikylteillä, heliumilmapalloilla, päähineillä ja värikoodeilla.

Opintopolut tarvitsevat tuekseen selkeän ja helppolukuisen reittikartan, jossa hyödynnetään muun materiaalin kanssa yhtenäistä ilmettä ja samoja värikoodeja. Polkukartta sijoitetaan Taitaja-tapahtuman internetsivuille, jolloin oppilaitokset voivat etukäteen perehtyä alueen toimintaan ja tulostaa karttoja tapahtumaan osallistuville. Perehtyminen etukäteen kilpailualueeseen nopeuttaa ja joustavoittaa opintopoluille lähtemistä, ja auttaa näin purkamaan opintopolkujen aloituspisteen ruuhkautumista. Opintopoluissa tulee käyttää samaa väriteemaa vuosittain. Kun samaa materiaalia voidaan käyttää useamman kerran, on kisaorganisaation mahdollista säästää materiaalikustannuksissa.

Ruuhkatilanteisiin voidaan varautua sijoittamalla kohteisiin runsaasti oppaita. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota opintopolkujen lähtö- ja päätepisteisiin. Jo tilasuunnitelmaa

tehtäessä tulee lähtö- ja päätepisteiden sijoittaminen suunnitella huolella ja varata riittävästi vapaata tilaa näiden ympärille.

Kilpailujen aikana tehtävä opastus on monipuolista. Tapahtumassa oppaat vastaavat tehtävään kuuluvien kysymysten lisäksi moniin yleisiin kysymyksiin. Huomiota tulee kiinnittää opintopolkuoppaiden, lajioppaiden ja yleisoppaiden tietoisuuteen toisistaan sekä joustavaan yhteistyöhön.

Opintopolkuoppaiden lukumäärää suunniteltaessa on

- ennakoitava tapahtuman kävijämäärät
- huomioitava mahdolliset opintopolkujen hajaantumiset eri kiinteistöjen välille ja ulkoalueille
- huomioitava opintopolkujen risteyspaikat
- huomioitava opintopolkuoppaiden työvuorot ja tauot.

Tärkeää on, että mahdollisimman monet koulut ja oppilaat hyödyntävät opintopolkuihin liittyviä ennakkotehtäviä. Tähän tarvitaan opettajille ja opinto-ohjaajille suunnattuja tietoisuuksia tapahtumaa edeltävänä syksynä. Tietoisuuksissa tulee painottaa tapahtumasta koituvaa hyötyä nuorelle sekä opinto-ohjaajan ja opettajan työlle. Samalla tulee kehittää opinto-ohjaajien ja opettajien valmiuksia perehdyttää ryhmänsä hyvin ennen tapahtumaa, sillä suurten ryhmien ohjeistus lähtöpisteessä on haastavaa. Lisäksi tulee pohtia, missä määrin ja kenelle on mahdollista järjestää opastettuja kierroksia tapahtuman aikana. Aina-kin erityistä tukea tarvitsevat nuoret on kohderyhmä, joka tulee ottaa huomioon.

Ohjauksen osaaminen sisältää monipuolista teoreettisen ja käytännöllisen tiedon hallintaa. On tärkeää, että tapahtumiin liittyviä palveluja arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillinen opettajakorkeakoulu on tehnyt opintopolkujen kehittämisessä alusta asti yhteistyötä Skills Finland ry:n kanssa. Yhteistyön tuloksena on syntynyt opintopolkutoiminnan konsepti. Käytännön kokemuksista kertyneen tiedon dokumentointi vaatii toimijoiden keskinäistä arviointia sekä arviointitulosten dokumentointia opintopolku-käsikirjaan. Taulukossa 1. on kuvattu ohjausosaamista suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin.

TAULUKKO 1. Ohjauksen osaaminen suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin

	tavoite	sisältö	toiminnot	toimijat
Ennen kilpailuja	Opintopolut tarjoavat olennaista tietoa päätöksentekoon	Opintopoluilla tarjottavat tehtävät ja materiaalit ovat ajantasaiset	Tehtävien ja käytettyjen linkkien päivittäminen	Paikallinen järjestäjä (opintopolkuvastaava) JAMK, AOKK
		Opintopolkuoppaiden hankinta ja koulutus	Oppaiden hankinta Oppaiden koulutus	Paikallinen järjestäjä (opintopolkuvastaava) JAMK, AOKK
Kilpailujen aikana	Opintopolut toimivat hyvin	Opintopolkujen toiminnan ohjaus	Opastuksen ja opintopolkujen organisoiminen	Opintopolkuoppaat Lajioppaat
Kilpailujen jälkeen	Opintopolut tarjoavat merkityksellistä materiaalia päätöksentekoon	Opintopolkujen teoreettisen taustan kehittämistyö	Toimintamallin kehittäminen	Paikallinen järjestäjä (opintopolkuvastaava), JAMK, AOKK, Skills Finland ry
			Opintopolku-käsikirjan päivittäminen	JAMK, AOKK

4.2 Markkinointi- ja viestintäosaaminen

Markkinointi- ja viestintäosaamista tarvitaan, jotta voidaan varmistaa kohderyhmän tietoisuus Taitaja-tapahtuman opintopoluista. Opintopolut on hyvä liittää kiinteäksi osaksi markkinointia ja tiedottamista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää monen viestintävälineen hyödyntämistä. Markkinoinnista vastaavat Skills Finland ry ja paikallinen järjestäjä yhteistyösopimuksensa ja tehtäväjakonsa mukaisesti.

Kouluihin suuntautuva ennakkomarkkinointi on onnistuneiden opintopolkujen kulmakivi.

Markkinoinnissa hyödynnetään kirjallista markkinointimateriaalia (julisteet, esitteet) sekä internetiä ja muita sähköisiä viestimiä. Tärkein henkilöstökohderyhmä on perusopetuksen oppilaanohjaajat. Tapahtumaa ja opintopolkuja on hyvä markkinoida oppilaanohjaajien koulutuspäivillä ja muissa ohjausalan tapahtumissa.

Ilmoittautuminen Taitaja-tapahtumaan tulee keskittää. Kouluille tulee tarjota helppokäyttöinen palvelu, jossa voidaan yhdellä kertaa ilmoittautua kaikkiin Taitaja-tapahtuman osiin. Oppilasryhmien ennakoilmoittautuminen on tärkeää, jotta opintopolkujen ennakkosuunnittelussa voidaan ottaa huomioon tapahtuman kävijämäärät.

Taitaja-tapahtuma ja opintopolut tarjoavat kisaorganisaatiolle mahdollisuuden vahvistaa sidosryhmäyhteistyötä. Kilpailulajin yhteyteen voidaan sijoittaa lajiin liittyvien yritysten ja oppilaitosten esittelyä. Tällä tavoin yrityksille ja koulutuksen järjestäjille tarjoutuu tilaisuus kohdistettuun rekrytointiin.

Tarvittavat messurakenteet ja opasteet on suunniteltava yhteistyössä opintopoluista vastaavien henkilöiden kanssa. Opintopolut tarvitsevat selkeän kokoontumispaikan ja lähtöpisteen lähelle pääovea. Lähtöpisteessä voidaan järjestää lyhyitä ryhmien opastustuokioita opintopoluista. Lisäksi lähtöpisteessä voi pyöriä opintopolkuja esittelevä dia- tai videoesitys. Lähtöpiste toimii oppaiden keskuspaikkana tapahtuman aikana. Opintopolkujen aloituspisteen näkyvyyteen ja visuaaliseen ilmeeseen on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

Ohjaustilanteissa oppaiden vuorovaikutus vieraiden kanssa on merkityksellistä. Lisäksi kannattaa pohtia, voidaanko polulla liikkumiseen liittää muutakin kuin tiedon hakemista ja havaintojen tekemistä. Hauska, vaihteleva ja kohderyhmän mielestä mielenkiintoinen tekeminen voi osaltaan motivoida tapahtumaan ja opintopolkuihin osallistumista. Esimerkiksi kisaorganisaation sidosryhmien ja tunnettujen esiintyjien mukanaolo voi antaa lisäarvoa tapahtumalle.

Markkinointimateriaalin elinkaari on useimmiten varsin lyhyt. Tapahtuman jälkeen tulee kerätä ja varastoida se materiaali, jota voidaan käyttää tai hyödyntää seuraavissa kilpailuissa. Uusien materiaalien suunnittelu käynnistetään välittömästi kilpailujen jälkeen, jolloin tehdään markkinointi- ja viestintäsuunnitelmat tulevalle tapahtumalle. Taulukossa 2. on kuvattu markkinointi- ja viestintäosaamista suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin.

TAULUKKO 2. Markkinointi- ja viestintäosaaminen suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin

	tavoite	sisältö	toiminnot	toimijat
Ennen kilpailuja	Kohderyhmä on tietoinen tapahtumasta ja toteutettavista opintopoluista	Monipuolinen, kohderyhmään kohdistettu markkinointi	Esitteiden painaminen www-sivujen päivittäminen Medianäkyvyys Kohderyhmän tilaisuuksiin osallistuminen Kirje- ja sähköposti Kaupallinen markkinointi Yhteistyötahojen hyödyntäminen Sujuva ilmoittautuminen	Skills Finland ry ja paikallinen järjestäjä
	Opintopoluissa on mukana taloudellisia ja toiminnallisia sidosryhmiä	Sidosryhmät saadaan mukaan opintopolkuihin	Sidosryhmien hankinta Sopimusten tekeminen	Skills Finland ry ja paikallinen järjestäjä
Kilpailujen aikana	Kohderyhmä löytää opintopolut ja käyttää niitä	Opintopolut ovat näkyvä osa tapahtumaa	Opintopolkusembolit Opintopolkujen lähtöpiste Aluekartta Oppaiden toiminta	Paikallinen järjestäjä Opintopolkuoppaat
	Opintopoluissa on mukana taloudellisia ja toiminnallisia sidosryhmiä	Sidosryhmien edustajat saavat palveluja	VIP-palvelut	Skills Finland ry ja paikallinen järjestäjä
Kilpailujen jälkeen	Markkinointimateriaali on relevanttia	Markkinointimateriaalin uudistaminen	Vanhojen materiaalien varastointi ja hyödyntäminen sekä uusien materiaalien suunnittelu	Skills Finland ry
	Opintopoluissa on mukana taloudellisia ja toiminnallisia sidosryhmiä	Yhteistyön jatkaminen	Sidosryhmien muistaminen	Skills Finland ry ja paikallinen järjestäjä

4.3 Arviointi- ja kehittämisosaaminen

Arviointi- ja kehittämisosaamisen kautta varmistetaan tuotetun palvelun laatu. Arviointi- ja kehittämisosaamisen tavoitteet, sisällöt ja toiminnot ovat sellaisia, että ne sisältyvät osin edellisissä luvuissa käsitelyihin osaamisiin. Kehittäminen on kuitenkin niin merkittävä osa toimintakonseptia, että on tarkoituksenmukaista käsitellä sitä vielä erikseen.

Opintopolkujen suunnittelu kilpailutilaan aloitetaan hyvissä ajoin. Opintopolkujen rakenteen tulee olla mielekäs oppimistavoitteiden saavuttamiselle ja tapahtuman joustavuudelle. Joustavuudella tarkoitetaan kilpailulajien ja muiden toimintojen tarkoituksenmukaista sijoittamista ja sujuvan liikkumisen mahdollistamista.

Ennen kilpailuja suunnitellaan tapahtuman arviointiaineiston mittaristo, kohderyhmä ja kerääminen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajankoulutuksen opiskelijat ovat tehneet tätä arviointia useana vuotena opintoihinsa liittyvinä kehittämistöinä.

Kilpailujen aikana on tärkeä varmistaa, että haluttu arviointiaineisto saadaan kerätyksi. Arviointiaineistoa kertyy palauteaineistosta ja opintopolkuihin osallistuneiden rekisteröinnistä, esimerkiksi ryhmä- tai oppilaitostasoisesti. Arviointiaineistoa voidaan kerätä myös tapahtuman jälkeen erilaisilla kohderyhmälle suunnatuilla kyselyillä. Kyselyissä voidaan keskittyä tapahtuman yleisen sujuvuuden arviointiin tai opintopolkujen mahdollisuuksiin tukea ura- ja koulutusvalintoihin liittyvää päätöksentekoa. Arviointiaineistojen lisäksi tulee laatia muistiot toimijoiden sekä projektiryhmän kokouksista. Näin kirjalliseen aineistoon voidaan palata myöhemmin, kun arvioidaan tapahtuman onnistumisia ja kehittämiskohteita. Yksi työväline tässä on opintopolkujen toimijoiden yhteinen tietokanta, jonne projektiryhmän muistiot ja kirjallinen aineisto tallennetaan.

Opintopolku-käsikirja on dokumentti, jota päivitetään vuosittain Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun toimesta. Käsikirja ohjaa seuraavan kilpailutapahtuman opintopolkujen suunnittelua. Opintopolku-käsikirja on tulostettavissa Skills Finland ry:n internetsivuilla.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu arviointi- ja kehittämisosaamista suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin.

TAULUKKO 3. Arviointi- ja kehittämisosaaminen suhteessa toimijoihin ja ammattitaitokilpailuihin

	tavoite	sisältö	toiminnot	toimijat
Ennen kilpailuja	Opintopolut auttavat ura- ja koulutusvalintaa tukevan kokemuksellisen tiedon jäsentämisessä	Opintopolkujen rakentaminen	Opintopolkujen suunnittelu kilpailutilaan	Paikallinen järjestäjä JAMK, AOKK
	Opintopolkujen merkitystä valintaprosessissa arvioidaan vuosittain	Arviointiaineiston mittariston, kohdejoukon ja keräämisen määrittely	Arviointimittareiden laadinta ja kohdejoukon määrittely	Opiskelijoiden kehittämistyöt JAMK, AOKK:ssa
Kilpailujen aikana	Opintopolkujen merkitystä valintaprosessissa arvioidaan vuosittain	Arviointiaineiston kerääminen	Arviointiaineiston kerääminen	Opiskelijoiden kehittämistyöt JAMK, AOKK:ssa
Kilpailujen jälkeen	Opintopolkujen vuosittainen kehittäminen	Kokonaisuuden arviointi, toimintojen kehittäminen arviointiaineiston perusteella	Arviointiaineiston analysointi ja raportointi	Projektiyryhmä Paikallinen järjestäjä JAMK, AOKK
		Toiminnan raportointi	Opintopolku-käsikirjan päivittäminen Skills Finland ry:lle	JAMK, AOKK

5 Raportoituja tuloksia opintopoluista

Opintopolut ovat osoittautuneet toimivaksi konseptiksi osana ammattitaitokilpailuja. Tällä hetkellä opintopolut ovat pysyvä osa Taitaja-kokonaisuutta. Konseptin toimivuus edellyttää jatkuvaa opintopolkujen laadun arviointia ja opintopolkujen pitkäjänteistä kehittämistä. Tämä käsikirja on yksi väline kehittämistyöhön.

Opintopolkujen toimivuutta ja konseptin mahdollisuuksia tukea tapahtumaan tutustuvien nuorten koulutus- ja uravalintoja on selvitetty Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijoiden kehittämishankkeissa. Selvitykset osoittavat, että opintopolut ja niihin laaditut opintopolkutehtävät koetaan toimivina. Tapahtumaan tutustuvat nuoret kokevat ammattitaitokilpailujen tarjoavan todenmukaisen kuvan ammateista, ammatteihin liittyvistä taidoista ja työelämän vaatimuksista. Opinto-ohjaavat kokevat puolestaan tapahtuman tukevan heidän antamaansa ohjausta koulutus- ja uravalintaan liittyen. Keskeinen kehittämishaaste liittyy opintopolkutehtävien hyödyntämiseen tapahtumaan valmistautumisessa tai johtopäätösten tekemisessä. Selvitysten mukaan opintopolkuihin liittyvien tehtävien käyttöasteessa olisi parannettavaa. (Frilander ym. 2005, Ryhänen 2006, Paavola & Uusitalo 2008).

Opintopolkujen onnistuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä järjestävän organisaation ja perusopetusta antavien koulujen välillä. Tärkeää on huolehtia siitä, että opintopoluista ja niihin liittyvistä tehtävistä tiedotetaan hyvissä ajoin ennen kisatapahtumaa. Tämä mahdollistaa hyvän etukäteisvalmistautumisen tapahtumaan ja auttaa nuorta jäsentämään tapahtuman tarjoamaa informaatiota koulutus- ja uravalinnan kannalta tarkoituksemukaisesti. Vuonna 2011 aloitettu kehittämistyö painottuu tehtävien muuttamiseen sähköiseen muotoon ja sosiaalisen median hyödyntämiseen opintopolkutehtävissä. Tällä kehittämistyöllä pyritään siihen, että tehtävät ovat paremmin kohderyhmän saavutettavissa ja ne koetaan kiinnostavammiksi.

LÄHTEET

Frilander, P., Hykkönen, M., Jeskanen-Aarnipuro, A-L., Lintunen, A., Loikkanen, S., Oinonen, T., Rissanen, H., Savolainen, K., Takalahti, K. & Turunen, S. 2005. Ammattitaitokilpailut perusopetuksen oppilaan koulutus- ja uravalinnan tukena. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä.

Lerkkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavat ajatukset sekä niiden yhteys ammattikorkeakouluopintojen etenemiseen ja opiskelijoiden ohjaustarpeeseen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 14.

Lerkkanen, J. & Sopanen, R. 2006. Ammattitaitokilpailujen hyödyntäminen perusopetuksen oppilaan koulutus- ja ammattiuravalinnassa. Ammatikasvatuksen aikakauskirja 1/2006, 83-89.

Paavola, K. & Uusitalo, A. Opintopolkutehtävät nuoren ura- ja ammatinvalinnassa – 8. luokkalaisten kokemuksia Taitaja-tapahtuman opintopolkutehtävistä. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä. Kehittämishanke on sähköisesti luettavissa osoitteessa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1235653201-4>

Ryhänen, A. 2006. Ammattitaitokilpailut koulutus- ja uravalinnan tukena – tamperelaisten yläkoulunuorten näkemyksiä Taitaja 2006-tapahtumasta. Kehittämishankeraportti. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu. Jyväskylä. Kehittämishanke on sähköisesti luettavissa osoitteessa: <http://urn.fi/RN:NBN:fi:jamk-296>

Sampson J. P. Jr. & Reardon R. C. 1998. Maximizing staff resources in meeting the needs of job seekers in one-stop centers. *Journal of Career Employment Counselling* 35, 50-68.

Sampson J. P. Jr., Reardon R. C., Peterson, G. W. & Lenz, J. G. 2004. *Career Counseling & Services. A Cognitive Information Processing Approach*. Brooks/Cole.

Skills Finland ry:n verkkosivut www.skillsfinland.fi luettu 10.10.2011

Taitaja2006 Tampere verkkosivut. www.taitaja2006.com luettu 15.6.2009

Taitaja2007 Joensuu verkkosivut www.taitaja2007.com luettu 15.6.2009

Taitaja2008 Espoon verkkosivut www.taitaja2008.com luettu 15.6.2009

Taitaja2009 Vaasa verkkosivut www.taitaja2009.com luettu 15.6.2009

Taitaja2010 Oulu verkkosivut www.taitaja2010.fi luettu 10.10.2011

Taitaja2011 Kuopio verkkosivut www.taitaja2011.fi luettu 10.10.2011

taitajamästore
AMMATTITÄIDON SM-KILPAILUT